

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 września 2017 roku Sąd Rejonowy w Kaliszu zasądził od pozwanego (...) S.A. z/s w W. na rzecz powoda (...) Sp. z o. o. z/s w Ś. kwotę 2 313,73 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 21.03.2016 r. do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałym zakresie i zasądził od pozwanego (...) S.A. z/s w W. na rzecz powoda (...) Sp. z o. o. z/s w Ś. kwotę I 089,70 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy oparł powyższe rozstrzygnięcia na powyższych ustaleniach stanu faktycznego: W dniu 11.12.2015r. doszło do kolizji drogowej, w wyniku której uszkodzeniu uległ pojazd V. (...) stanowiący własność (...) Sp. z o.o. z/s w O.. Pojazd sprawcy zdarzenia był ubezpieczony u pozwanej z tytułu odpowiedzialności cywilnej. Poszkodowana zgłosiła szkodę pozwanej. Po otrzymaniu zawiadomienia o powstaniu szkody pozwana przeprowadziła postępowanie likwidacyjne oraz uznała swoją odpowiedzialność z tytułu zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych. Wobec uszkodzeń pojazdu poszkodowana w dniu 07.01.2016r. zawarła z powódką umowę najmu pojazdu zastępczego. W ramach zawartej umowy poszkodowana otrzymała pojazd zastępczy marki H. (...). Strony umowy uzgodniły czynsz najmu za każdą rozpoczętą dobę na kwotę 270,00 zł netto. Poszkodowana oddała pojazd zastępczy w dniu 25.01.2016r. Łączny czas najmu pojazdu zastępczego trwał 19 dni. 07.01.2016r. powódka podpisała z poszkodowaną umowę przelewu wierzytelności, na mocy której na powódkę przeniesione zostało prawo do odszkodowania, tytułem pokrycia pełnych kosztów najmu pojazdu zastępczego. W dniu 12.02.2016r. powódka wystawiła fakturę VAT nr (...) na kwotę 4.750 zł netto tytułem czynszu za wynajem samochodu, przy przyjęciu dobowej stawki najmu 250 zł netto. Decyzją z dnia 17.02.2016r. pozwana przyznała odszkodowanie za wynajem samochodu zastępczego w kwocie 2.185zł. Natomiast decyzją z dnia 03.03.2016r. pozwana przyznała powódce tytułem zwrotu podatku VAT od w/w kwoty także kwotę 251,27 zł. Pismem z dnia 10 marca 2016r. powódka wezwała pozwaną do zapłaty kwoty 2.565 zł. tytułem niewypłaconej części odszkodowania za wynajem pojazdu zastępczego w terminie 3 dni na wskazany rachunek bankowy. Przykładowe stawki rynkowe wynajmu pojazdów zastępczych z segmentu wynajętego pojazdu zastępczego oraz pojazdu uszkodzonego są wyższe od stawki zastosowanej przez powódkę. Sąd Rejonowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego postaci dokumentów, których treść i autentyczność nie była przez strony kwestionowana, a w toku postępowania nie pojawiły się żadne okoliczności rzutujące na ich autentyczność. Natomiast za podstawę powyższego rozstrzygnięcia Sąd Rejonowy przyjął treść art. 822 § 1 k.c. oraz przepisy ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 392 z późn. zm.). Przy czym Sąd Rejonowy stwierdził, iż w toku procesu pozwana nie kwestionowała swojej odpowiedzialności co do zasady ani okresu najmu pojazdu zastępczego a jedynie wysokość stawki najmu pojazdu zastępczego powyżej kwoty 115 zł. netto za dobę. Sąd Rejonowy wskazał, że za podstawową przesłanką decydującą o zasadności roszczeń poszkodowanego w analizowanym przypadku jest wykazanie, że w majątku poszkodowanego na skutek kolizji doszło do uszczerbku podlegającego naprawieniu w drodze zapłaty określonej sumy pieniężnej przez zakład ubezpieczeń na podstawie art. 361 k.c. w zw. z art. 363 k.c. Przy czym Sąd Rejonowy ocenił, iż z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że stawka najmu za którą powódka wynajęła pojazd została uzgodniona pomiędzy stronami umowy najmu na kwotę 250 zł. netto za dobę, co też wynika z dołączonej do akt szkody faktury VAT. Wskazał, również, iż podnoszona przez pozwanego średnia cena najmu pojazdu nie może być miarodajna dla obliczenia odszkodowania, gdyż w oparciu o takie ceny strony nie zawierały umowy. Sąd Rejonowy ocenił, że skoro powódka przedstawiła rachunek w postaci faktury VAT za wynajem pojazdu zastępczego, a autentyczność dokumentu nie była kwestionowana przez zakład ubezpieczeń, a pozwany nie wykazała, że stawka ta była zawyżona to powodowi należy się odszkodowanie obliczone właśnie w oparciu o te stawki. Dodatkowo Sąd Rejonowy wskazał, iż pozwany nie udowodnił również okoliczności, jakoby proponował poszkodowanej podczas zgłoszenia szkody zorganizowanie najmu pojazdu zastępczego po niższej stawce. Wobec czego Sąd Rejonowy uznał za zasadne żądanie powódki co do kwoty 2.313,73 zł., uwzględniając wypłaty kwot w toku postępowania likwidacyjnego. Stwierdził, wbrew twierdzeniom powódki, że różnica pomiędzy kwotą wynikającą z faktury a wypłaconą przez pozwaną to kwota 2.313,73 zł. Wobec czego powództwo w pozostałej części oddalił. O odsetkach ustawowych za opóźnienie

liczonych od dnia opóźnienia w zapłacie ustalonego świadczenia odszkodowawczego Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. i 100 k.p.c.

Od powyższego wyroku apelację wniósł pozwany zaskarżając go w całości co do pkt I i III. Skarżący zarzucał mu naruszenie art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, że to na pozwanym spoczywa ciężar wykazania, że stawka zastosowana przez powoda jest rażąco wygórowana w sytuacji, której to powód powinien udowodnić, że przyjęta przez niego dobową stawka najmu pojazdu zastępczego jest średnią stawką rynkową, czyli że w okolicznościach przedmiotowej sprawy jej zastosowanie było celowe i ekonomicznie uzasadnione. Skarżący zarzucił również Sądowi Rejonowemu naruszenie art. 361 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji uznanie, że wysokość czynszu najmu będąca pochodną m.in. dobowej stawki najmu przyjętej przez powoda na FV pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym ze zdarzeniem sprawczym. Apelujący wskazując na te zarzuty, wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za I i II instancję wg norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia Sądowi I instancji i pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik powoda wnosił o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego według norm przypisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jako niezasadna podlegała oddaleniu.

Zdaniem Sądu Okręgowego należy podzielić stanowisko Sądu Rejonowego, zgodnie z którym pozwany nie wykazał aby stawka najmu rzeczywiście objęta umową między powodem a poszkodowanym była nadmierna, pomimo spoczywającego na nim ciężaru dowodowego. Zatem podniesione w apelacji zarzuty naruszenia art. 6 k.c. sprowadzają się właśnie do próby wykazania, że Sąd Rejonowy błędnie pominął zgłoszony przez pozwanego wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego oraz nie dopuścił tego dowodu z urzędu. Żaden z powyższych zarzutów nie okazał się skuteczny. Wskazać tu trzeba, iż że zgodnie z ogólną regułą, wyrażoną w art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Wskazana zasada oznacza, że powód składając pozew powinien udowodnić fakty, które w jego ocenie świadczą o zasadności powództwa. Udowodnienie faktów może nastąpić przy pomocy wszelkich środków dowodowych przewidzianych przez kodeks postępowania cywilnego. Nie ulega także wątpliwości, że co do zasady to na powodzie spoczywa ciężar udowodnienia twierdzeń zawartych w pozwie, bowiem to on domaga się zapłaty i powinien udowodnić zasadność swojego roszczenia. Reguła dotycząca ciężaru dowodu nie może być jednak pojmowana w ten sposób, że ciąży on zawsze na powodzie. W zależności od rozstrzyganych w procesie kwestii faktycznych i prawnych ciężar dowodu co do pewnych faktów będzie spoczywał na powodzie, co do innych z kolei – na pozwanym. Zdaniem Sądu Okręgowego nie ulega wątpliwości, że w niniejszej sprawie co do zasady to na powodzie spoczywał ciężar udowodnienia istnienia dochodzonego pozwem roszczenia, bowiem to ona domagała się zapłaty odszkodowania (naprawienia szkody w postaci kosztów związanych z wynajmem samochodu zastępczego). Trzeba w tym miejscu jednak podkreślić, że powód dołączył do pozwu umowę najmu (z dobowymi stawkami czynszu w wysokości 270 zł netto) oraz wystawioną na ich podstawie fakturę VAT, których prawdziwości strona pozwana co do zasady nie kwestionowała a zawierała stawkę niższą niż w umowie 250 zł netto. Jednak w toku procesu strona pozwana zarzuciła, że ponoszone przez poszkodowanych wydatki muszą mieć charakter celowy i ekonomicznie uzasadniony, a stawka najmu 250 zł netto były zawyżone. Tym samym nie ulega wątpliwości, że w powyższym zakresie (wykazania, że kwota czynszu pojazdu zastępczego rażąco odbiegała od wysokości stosowanych na rynku lokalnym) ciężar dowodu spoczywał na stronie pozwanej. Albowiem odszkodowanie należne od ubezpieczyciela rzeczywiście obejmuje niezbędne i ekonomicznie uzasadnione koszty uszkodzenia (zniszczenia) pojazdu, ustalone według cen występujących na lokalnym rynku (tak również Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 czerwca 2003 roku, III CZP 32/03, OSNC 2004, nr 4, poz. 51). Kosztami ekonomicznie uzasadnionymi (w zakresie wynajmu pojazdu zastępczego) są koszty ustalone według cen, którymi posługuje się wybrany przez poszkodowanych podmiot świadczący usługę najmu pojazdów. Ubezpieczyciel powinien zatem pokryć koszty stosowane przez wybrany przez poszkodowanych podmiot, niezależnie od tego, że mogą być one wyższe od cen

przeciętnych. Tym samym poszkodowani nie mają obowiązku poszukiwania najtańszego usługodawcy. Przepisanie poszkodowanym naruszenia obowiązku współpracy z ubezpieczycielem (wynikającego z art. 354 §2 k.c.) jest możliwe jedynie wtedy, gdy świadomie lub przez niedbalstwo skorzystali oni z droższych usług, czyli na przykład w sytuacji, kiedy poszkodowani, znając podmiot wynajmujący pojazdy po cenach niższych, wynajęli pojazd zastępczy tam, gdzie wynajmowano je drożej. Zarzut uchybienia obowiązkowi z art. 354 §2 k.c. mógłby zatem wchodzić w grę tylko w razie wykazania świadomości i niedbalstwa poszkodowanych przy skorzystaniu z podmiotu stosującego stawki wygórowane (i to rażąco). Trzeba w tym miejscu raz jeszcze podkreślić, że powódka dochodziła roszczenia, które wywodziła z umowy cesji zawartej z poszkodowanymi. W wyniku przelewu wierzytelności (art. 509 §2 k.c.) przechodzi na nabywcę ogół uprawnień przysługujących dotychczasowemu wierzycielowi, przy czym wierzytelność przechodzi na nabywcę w takim stanie, w jakim była w chwili zawarcia umowy przelewu wraz ze wszystkimi związanymi z nią prawami i obowiązkami. W ocenie Sądu Rejonowego, co podziela również Sąd Odwoławczy powódka, która w wyniku umowy przelewu zajęła pozycję wierzycieli nie była zobowiązana do wykazywania w niniejszym postępowaniu, że stawka przyjęta do obliczenia czynszu najmu nie była zawyżona. Ciężar dowodu w tym zakresie, zgodnie z art. 6 k.c. oraz art. 232 k.p.c., spoczywał bowiem na stronie pozwanej, która jednak w żaden sposób nie wykazała, żeby po pierwsze poszkodowani byli nielojalni wobec ubezpieczyciela (to jest aby świadomie lub przez niedbalstwo wybrali podmiot stosujący stawki za najem pojazdu zastępczego, które rażąco odbiegałyby od przeciętnych stawek obowiązujących na rynku lokalnym), a po wtóre, aby stawka czynszu najmu w wysokości 250 zł netto za dobę były stawkami zawyżonymi w stosunku do stawek powszechnie stosowanych. Co prawda pozwany złożył wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, jednak nie uiszczył zaliczki na poczet przeprowadzenia tego dowodu, co skutkowało jego pominięciem przez Sąd I instancji. Przy czym zgodnie z art. 232 k.p.c. „Strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Sąd może dopuścić dowód niewskazany przez stronę.” Owe dopuszczenie dowodu niewskazanego przez stronę, może mieć miejsce gdy strona nie zgłasza wniosku dowodowego i w związku z tym Sąd taki dowód może dopuścić z urzędu. Jak wskazuje orzecznictwo obowiązek wskazania dowodów obciąża przede wszystkim strony postępowania. Sąd może wprawdzie dopuścić dowód nie wskazany przez stronę, jednakże sąd powinien traktować takie działanie z urzędu jako środek ostateczny. Stanowi on istotny wyjątek od zasady kontryktoryjności i wynikającego z niej ciężaru dostarczenia dowodów przez strony. Dopuszczenie z urzędu dowodu niewskazanego przez stronę jest prawem, nie zaś obowiązkiem sądu. Sąd nie ma także obowiązku wyręczania strony zastępowanej przez adwokata lub radcę prawnego. Na gruncie rozpoznawanej sprawy nie zachodziła przesłanka do dopuszczenia przez Sąd z urzędu dowodu nie zgłoszonego przez stronę, który do dowód w ocenie Sądu orzekającego byłby konieczny dla ustalenia okoliczności istotnych dla wyjaśnienia sprawy. Bowiem taki dowód – z opinii biegłego sądowego – został przez pozwanego zgłoszony, a został pominięty z uwagi na brak uiszczenia w wyznaczonym terminie zaliczki na poczet opinii biegłego. Sąd Okręgowy wskazuje na jednoznaczną treść przepisu art. 130⁴ § 5 k.p.c., nakładającego na sąd, w razie nieuiszczenia zaliczki, obowiązek pominięcia wnioskowanej czynności dowodowej. Przy czym obowiązek taki istnieje nie tylko w sytuacji, gdy strona w ogóle zaniecha uiszczenia zaliczki, ale również gdy zadośćuczyni wezwaniu sądu, ale z przekroczeniem wyznaczonego przez sąd (bądź przewodniczącego) terminu. Wynika to wprost z treści art. 130⁴ § 1 i 2 k.p.c., w których ustawodawca wyraźnie uzależnił podjęcie przez sąd czynności połączonej z wydatkami od uiszczenia zaliczki na ich pokrycie w wysokości i terminie oznaczonym przez sąd. Wyznaczony przez sąd termin ma charakter terminu sądowego (art. 164 k.p.c.), do którego znajduje zastosowanie ogólna zasada, zgodnie z którą czynność procesowa podjęta przez stronę po upływie terminu jest bezskuteczna (art. 167 k.p.c.). Z tych też względów nie było podstaw aby Sąd Rejonowy stosował art. 240 k.p.c. i zmieniał postanowienie dowodowe.

Biorąc za podstawę powyższe wskazać trzeba, iż w niniejszej sprawie ubezpieczyciel (strona pozwana) co do zasady przyznał, że wydatek w postaci zwrotu kosztów najmu pojazdu zastępczego wchodzi w zakres należnego odszkodowania, jednakże nie w pełnym zakresie. W takich okolicznościach Sąd Rejonowy działając na podstawie art. 361 1 par 2 w zw. z art. 363 k.c. prawidłowo ocenił, iż poszkodowany miała prawo wynajmować auto zastępcze przez okres 19 dni i to po stawce faktycznie objętej umową 250 zł netto (której to kwoty nie obalił dowodowo pozwany), co dało kwotę objętą pozwem po pomniejszeniu o kwoty wypłacone w toku likwidacji szkody.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Pozwany przegrał sprawę w całości, w związku z czym powinien zwrócić stronie przeciwnej poniesione przez niego koszty procesu. Sąd Okręgowy zasądził na rzecz powoda od pozwanego kwotę 450 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym. Wynagrodzenie pełnomocnika powoda zostało ustalone na podstawie § 2 pkt. 3 w zw. z § 10 ust.1 pkt 1 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, w brzmieniu obowiązującym w chwili wniesienia apelacji. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1804; zm.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1667.)

Mariola Szczepańska Beata Matysik Magdalena Rychter-Raj